

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,  
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ  
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Освітньо-професійна програма Місцеве самоврядування  
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування  
Ступінь вищої освіти Бакалавр

**ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ**

Завідувач кафедри

Тамара ЛОЗИНСЬКА

28 травня 2024 року

## **КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

на тему: «Розвиток молодіжного самоврядування як складової державної  
молодіжної політики»

виконала здобувач вищої освіти денної форми навчання

**Тютюнник Євгенія Валентинівна**

Керівник кваліфікаційної роботи

**Панасенко Є.О.**

**Полтава – 2024 року**

## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** На початку XXI століття Україна переживає інтенсивне оновлення в усіх сферах суспільного життя та утвердження нових цінностей у національній свідомості. Сьогодні особливу увагу приділяють відносинам між суспільством та особистістю, які приймають нові, часто непередбачені форми. Ці відносини можуть проявлятися як конкурентне протистояння за визнання в соціумі, так і як можливість вільного вибору та самореалізації кожного індивіда. Актуальною є задача якісного формування особистості, здатної розв'язувати завдання не лише на рівні повсякденного життя, але й у масштабах суспільства в цілому, включаючи участь у державному управлінні.

Молодіжне самоврядування виступає як важливий напрямок виховання та інтеграції молодого покоління у сучасне громадянське суспільство. Наприклад, учнівські та студентські колективи не лише сприймають цінності виховання, але й активно реагують на них. Однак, в сучасних моделях молодіжного самоврядування молодь часто залишається об'єктом маніпуляцій, а діяльність органів самоврядування нерідко обмежується формальними звітами.

У цьому контексті важливим завданням є створення умов для реальної участі молоді в організації свого самоврядування, яке підготувало б молодь до активної участі у державній політиці та суспільній діяльності, сприяючи прогресу нації. Отже, дослідження розвитку молодіжного самоврядування як складової молодіжної політики є важливим, оскільки воно допоможе виявити потреби та можливості для підвищення їхнього професійного рівня в умовах постійних змін та викликів.

Проблеми розвитку молодіжного самоврядування як складової державної молодіжної політики відображено в працях сучасних дослідників та науковців, а саме: І.В. Артеменко [1], Ю.В. Гумен [6], Р.Г. Драпушко [8], І.О. Дробот [10], Л.О. Жужа [12], Л.В. Левченко [15], А.Т. Назаренко [17],

Т.М. Стукан [31]. Проте, проблема розвитку молодіжного самоврядування в умовах мінливого середовища залишається відкритою.

**Зв'язок роботи з науковими темами.** Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри публічного управління та адміністрування за темою: «Розвиток молодіжного самоврядування як складової державної молодіжної політики».

**Метою кваліфікаційної роботи** є обґрунтування теоретичних аспектів та розроблення практичних рекомендацій щодо напрямків розвитку молодіжного самоврядування як складової державної молодіжної політики.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи у роботі було поставлено такі **завдання**:

- розглянути поняття «молодіжне самоврядування»;
- охарактеризувати роль молодіжного самоврядування у формуванні громадянського суспільства в Україні та дослідити світовий досвід;
- здійснити аналіз молодіжного самоврядування на прикладі Громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт»;
- сформувати напрямки розвитку молодіжного самоврядування як частини державної молодіжної політики.

**Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи** є молодіжне самоврядування як категорія в публічному управлінні.

**Предметом дослідження** є розвиток молодіжного самоврядування як складової державної молодіжної політики.

**Методи дослідження.** Для виконання поставлених завдань, при написанні кваліфікаційної роботи використовувались наступні методи дослідження: аналіз літератури (ознайомлення та узагальнення наукових джерел з обраної теми для встановлення теоретичної бази та ідентифікації актуальних проблем молодіжного самоврядування); методи систематизації та узагальнення (розгляд нормативно-правових актів, програм і стратегій, пов'язаних з державною молодіжною політикою та самоврядуванням молоді); порівняльний аналіз (оцінка різних моделей молодіжного самоврядування в

Україні та світі для виявлення їх переваг та недоліків); моделювання (розробка та обґрунтування моделі розвитку молодіжного самоврядування, враховуючи сучасні виклики та потреби).

**Інформаційну базу дослідження** склали законодавчі акти та документи, пов'язані з молодіжною політикою; енциклопедії та словники для формування термінологічної бази дослідження; результати наукових досліджень та аналітичні звіти від державних та міжнародних організацій. Крім того, важливими джерелами інформації є засоби масової інформації та академічні журнали.

**Практична значущість дослідження** полягає у реалізації на практиці основних положень та рекомендацій, викладених у дослідженні, пов'язаних із розвитком молодіжного самоврядування на прикладі Громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт».

**Апробація результатів роботи.** За результатами проведеного дослідження опубліковано тези:

Тютюнник Є.В. Розвиток молодіжного самоврядування як складової державної молодіжної політики. *Матеріали науково-практичної конференції за підсумками проходження здобувачами вищої освіти виробничих практик.* Випуск 17. Полтава: ПДАУ, 2024. с.264-265.

**Структура роботи.** Загальний обсяг роботи викладено на 42 сторінках і складається зі вступу, 2 розділів, висновків, а також 37 літературних джерел. Робота містить 8 таблиць, 9 рисунків та 3 додатки.

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РАМКАХ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

### 1.1. Сутність поняття «молодіжне самоврядування»

Молодіжне самоврядування є ключовим аспектом сучасного суспільства, що сприяє активному включенню молоді у прийняття рішень та вирішення питань, що стосуються їхнього життя та спільноти в цілому. Для розкриття сутності даного поняття, напрацюємо термінологічну базу із дефініцій, суміжних із «місцевим самоврядуванням».

Першим похідним словесно поняттям є «врядування». У теорії публічного управління термін «врядування» використовується для опису декількох схожих, але не зовсім ідентичних концепцій. Визначення «врядування» охоплює формування і втілення публічної політики на основі партнерських відносин між державною владою, місцевим самоврядуванням (яке створює сприятливі політико-правові та фінансові умови), приватним сектором (який створює робочі місця та забезпечує доходи) і громадянським суспільством (яке активізує внутрішні ресурси для досягнення пріоритетних цілей суспільного розвитку) [6, с.682].

У Енциклопедії державного управління наведено інші аспекти терміну «врядування», такі як «правління» і «скеровування». Цей термін також використовується у контексті «електронного врядування» (е-уряду), що означає спосіб організації державного управління за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі [11, с.109].

Водночас, в Словнику-довіднику «Публічне управління та адміністрування» зазначено, що термін «урядування» і «врядування» є спорідненими термінами, які іноді призводять до певних незручностей у

визначенні їхнього змісту. Поява англомовного терміну «governance», вперше введеного в науковий обіг Рональдом Коузом у 1937 році, спричинила ускладнення у визначенні понять «урядування» та «врядування». Починаючи з початку 1990-х років, цей термін почав перекладатися як «врядування» та «урядування» [27, с.34].

Якщо взяти до уваги дослівний переклад, то «governance» (від government - «уряд») дійсно має зв'язок із поняттям «урядування». Однак, завдяки іншим тлумаченням терміну «врядування», у визначенні понять «врядування» та «урядування» ми можемо виявити певні відмінності [5, с.18]. Якщо б не існувало альтернативного тлумачення терміну «врядування», можна було б стверджувати про синонімізм цих понять, що, до речі, часто спостерігається в наукових дослідженнях української наукової думки.

Отже, у науці державного управління існують два базових підходи до тлумачення змісту понять «врядування» та «урядування». Перший підхід, запропонований Р.Г. Драпушко та П.В. Горінов розглядають «врядування» як процес формування та реалізації публічної політики на основі партнерської взаємодії між державною владою, місцевим самоврядуванням, приватним сектором та громадянським суспільством. Цей підхід вважається важливим етапом у процесі демократизації системи публічного управління [8, с. 57].

Другий підхід, представлений І.О. Дробот, визначає «врядування» як самостійне розв'язання народом, окремими спільнотами (територіальними та етнонаціональними) проблем та питань, що стосуються їхньої ідентичності, життєдіяльності та національних традицій [10, с. 34].

У підсумку, можна зробити припущення, що «врядування» не повинно бути ідентифіковане з концепцією «governance», яка з'явилася в другій половині ХХ століття і стала науковою категорією у сфері державного управління в середині 1990-х років. «Врядування» слід розглядати як значно більш глибоке суспільне явище, яке потребує дослідження, перш за все, в історичному контексті.

Зважаючи на визначені розбіжності між поняттями «врядування» та

«урядування», обґрунтуємо далі підходи до трактування терміну «самоврядування».

У Словнику іншомовних слів (С.П. Бибик) зазначено, що термін «самоврядування» вперше з'явився в період Великої французької революції з метою підкреслення самостійності громади відносно держави. У 1808 році міністр Пруссії, барон фон Штейн, впровадив ідею самоврядування в законі про статuti міст, де міська громада була визначена як політична одиниця. Ця ідея мала на меті організувати міську громаду з урахуванням принципів суспільної самостійності, щоб громадянин відчував себе членом державного організму. Цей закон мав велике значення для відродження пруської держави [2, с.67].

Поняття «самоврядування» відіграє важливу роль у формуванні та функціонуванні демократичних суспільств. У праці А.Т. Назаренко зазначено, що його сутність можна обґрунтувати з різних перспектив, рис. 1.1.



Рис. 1.1. Підходи до трактування поняття «самоврядування» за А. Т. Назаренко

Джерело: сформовано автором за даними [17, с. 56]

Згідно рис. 1.1, самоврядування є одним з основних принципів

демократії та громадянського суспільства. Воно надає можливість громадянам брати активну участь у процесах прийняття рішень, які стосуються їхнього життя та спільноти. Це сприяє розвитку громадянської свідомості та активізації громадянської позиції.

Також самоврядування визнає значення локального розвитку та самоорганізації громад. Воно стимулює розвиток локальних ініціатив, дозволяючи мешканцям активно впливати на питання, що стосуються їхнього життя та оточуючого середовища. Сприяє розвитку місцевої влади та адміністрації, роблячи їх більш відкритими, прозорими та відповідальними перед місцевими громадами. Це забезпечує більш ефективне та ефективне управління на місцевому рівні.

Враховуючи різноманіття суспільних та культурних контекстів, поняття самоврядування відображає унікальність та різноманіття підходів до управління на різних рівнях, враховуючи специфіку кожної громади та культурного середовища [14, с. 32].

Отже, в сучасному світі сутність поняття «самоврядування» полягає у сприянні розвитку демократичних цінностей, активізації громадянського суспільства, розвитку місцевої влади та адміністрації, а також в уважному врахуванні культурних та соціальних контекстів. Дослідження показало, що самоврядування в цілому визначає право та можливість громадян брати участь у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя. Тоді як молодіжне самоврядування специфічно орієнтоване на активізацію та участь молоді у справах, що стосуються їхнього життя та спільноти. Це надає молоді можливість брати участь у формулюванні та реалізації проектів та ініціатив, спрямованих на покращення їхнього оточення. Молодіжне самоврядування сприяє розвитку лідерських якостей, відповідальності та громадянської свідомості серед молоді. В контексті загального самоврядування, молодіжне самоврядування є важливим інструментом залучення молоді до демократичного процесу управління та сприяє їхньому активному впливу на соціально-політичне життя.

Включення молоді в процеси управління визнається одним із найсуттєвіших напрямків інтеграції нового покоління у суспільні відносини. Це привертає зростаючу увагу громадськості та науковців, оскільки важливо, якими людськими ресурсами суспільство розпоряджається. Спонукає до різноманітних соціальних досліджень, зокрема, вибору життєвих стратегій, цінностей, соціальної активності, політичних уподобань молоді тощо [19].

Дослідження життєвої позиції молодих людей стає надзвичайно важливим у зв'язку з глобальними соціальними змінами, які впливають не лише на загальні суспільні процеси, але й на індивідуальні аспекти життя людей, змінюючи їхні цінності, норми та культурні уявлення. Узагальнимо в табл. 1.1 підходи до трактування даного поняття.

*Таблиця 1.1*

**Наукові підходи до трактування поняття «молодіжне самоврядування»**

| Науковий підхід | Прихильники підходу                    | Визначення поняття   |
|-----------------|--|--|
| Філософський    | В. Лісовий [16, с. 95]                 | Молодіжне самоврядування – це система організації життєдіяльності молоді, що ґрунтується на принципах самоорганізації, самодіяльності та самокерування.                                |
| Педагогічний    | Н.В. Левченко [15, с. 89]              | Молодіжне самоврядування – це система методів і форм виховання, спрямована на формування у молоді готовності до самостійного прийняття рішень, відповідальності за свої дії та вчинки. |
| Психологічний   | Є. Бородін, А. Острікова [4, с. 10]    | Молодіжне самоврядування – це процес розвитку особистості молодої людини в умовах самоорганізації та самодіяльності.   |
| Юридичний       | Р.Г. Драпушко, П.В. Горінов [8, с. 58] | Молодіжне самоврядування – це система органів та організацій, які створені самими молодими людьми для вирішення питань, що стосуються їх життя та діяльності.                          |
| Політологічний  | І.О. Дробот [10, с.78]                 | Молодіжне самоврядування – це форма політичної участі молоді, яка дає їй можливість впливати на прийняття рішень на місцевому та державному рівнях.                                    |

Джерело: сформовано автором за даними [4; 7; 10; 15; 16]

Згідно табл. 1.1, сутність поняття «молодіжне самоврядування» полягає у наданні молоді можливості самостійно діяти, висловлювати свої ідеї та брати участь у процесах, що впливають на їхнє оточення.

Передусім, молодіжне самоврядування ґрунтується на принципах демократії та партіципації. Воно визнає право кожного молодого індивіда на участь у формуванні та реалізації рішень, які стосуються їхнього життя. Молодь має можливість обирати своїх представників та впливати на прийняття стратегічних рішень через органи самоврядування та ініціативні групи.

Сутність молодіжного самоврядування полягає у забезпеченні механізмів для активної участі молоді в різноманітних сферах життя суспільства. Це може включати участь у місцевих органах влади, створення молодіжних громадських об'єднань, участь у проектах та ініціативах громадського характеру. Ці процеси дозволяють молоді відчувати свою важливість у суспільстві та розвинути власні лідерські якості [12, с. 41].

Також, молодіжне самоврядування сприяє розвитку креативності та інноваційності серед молоді. Передбаченням своїх ініціатив та участь у різноманітних проектах, молодь набуває навичок самостійного мислення, розв'язання проблем та реалізації власних ідей.

Зокрема, молодіжне самоврядування є важливим елементом будівництва громадянського суспільства. Воно сприяє формуванню активної, свідомої та відповідальної молоді, яка готова приймати активну участь у житті своєї країни. Завдяки цьому процесу, молодь стає агентами змін, що сприяють позитивним трансформаціям у суспільстві та сприяють розвитку демократичних цінностей.

Отже, сутність поняття «молодіжне самоврядування» полягає у відданості принципам демократії, участі та відповідальності. Це не лише інструмент залучення молоді до прийняття рішень, а й шлях до їхнього розвитку як активних членів суспільства, здатних до самостійної діяльності та творчого розвитку.

У праці В.С. Штефан обґрунтовано зв'язок між поняттями молодіжного самоврядування та молодіжної політики. Від так, молодіжна політика визначає стратегії, програми та заходи, спрямовані на задоволення потреб та інтересів

молоді. Молодіжне самоврядування – це процес, за якого молодь самостійно приймає рішення та бере участь у керуванні справами, які стосуються її життя та спільної діяльності. Таким чином, молодіжна політика створює умови та можливості для розвитку молодіжного самоврядування, а молодіжне самоврядування допомагає реалізувати стратегії та програми молодіжної політики на практиці, забезпечуючи участь молоді у прийнятті рішень та формуванні суспільства [33, с. 89].

Загалом, «молодіжну політику прийнято розглядати як діяльність усіх суспільних інститутів для соціального становлення, розвитку і вдосконалення як окремої молодої людини, так і всього молодого покоління» [31, с. 126].

Дослідники Н. Корпач та І. Сидорчук описують молодіжну політику як «складне явище, яке виникає внаслідок практичної, науково-теоретичної, ідеологічної та іншої діяльності соціальних інституцій щодо молоді» [14, с. 33]. Її можна розглядати як синтез багатьох факторів, таких як діяльність держави, політичних партій, громадських та релігійних організацій тощо.

У своїй дослідницькій роботі, Р.Г. Драпушко, П.В. Горінов та Н.В. Філик досліджують молодіжну політику з урахуванням суб'єктності учасників, і вказує на визначальну роль політичних партій, громадських організацій, соціальних інститутів, а також індивідів у її втіленні [8, с. 30]. Згідно з їхньою думкою, ефективна молодіжна політика вимагає гармонійної взаємодії всіх структурних компонентів та належної фінансової підтримки з боку держави.

Необхідною складовою молодіжної політики є державна молодіжна політика, яку прийнято розглядати як діяльність держави, її інститутів, що спрямована на молодь; вона характеризується наявністю законодавчо закріплених ідей щодо місця молоді у поступальному розвитку суспільства, а також системи різноманітних державних заходів, що сприяють реалізації цих ідей.

Державна молодіжна політика представляє собою відносно новий

напрямок у державній політиці, який як цілісна система спрямований на забезпечення достойного життя, можливостей саморозвитку та самореалізації молоді. Вона розпочала своє формування у другій половині ХХ століття. Факторами, які спричинили виділення молодіжної сфери та активне дослідження процесів становлення та виховання молоді, стали: складність суспільного життя, перехід економіки до ринкової моделі, політичні реформи у країнах Західної Європи та США, що призвело до руйнування традиційних цінностей [29, с. 66].

Історично встановлення вікових меж для молоді в суспільстві враховувало фізіологічні, психологічні, соціально-економічні, культурні та інші аспекти. За сучасних умов, з ускладненням суспільно-політичної та трудової діяльності молодих людей, зростає необхідність більш тривалої підготовки до "дорослого життя". Це означає, що молоді індивіди потребують більше часу для отримання відповідної освіти та професійної підготовки, яка дозволить їм успішно інтегруватися в суспільство та займати активну роль у ньому. Механізм взаємодії суспільства і молоді зображено на рис. 1.2.

Згідно рис. 1.2, можна зробити висновок, що механізм взаємодії суспільства і молоді включає різноманітні канали комунікації та взаємодії між молодіжними групами та іншими секторами суспільства. Серед таких каналів можуть бути політичні організації, навчальні установи, громадські організації, медіа та інші інституції. Цей механізм сприяє включенню молоді у процеси прийняття рішень, формуванню їхніх цінностей та ідентичності, а також забезпечує їхню участь у культурному, економічному та політичному житті суспільства. Завдяки цій взаємодії молодь має можливість висловлювати свої потреби, інтереси та допомагати у вирішенні актуальних проблем. Водночас, цей механізм відкриває можливості для молоді проявляти свою креативність, впливати на формування суспільного ладу та сприяти соціальним змінам.

Основне завдання державної молодіжної політики полягає у керуванні процесами соціокультурного відтворення суспільства, що визначається як ключовий принцип сучасної молодіжної політики. Однак, в умовах складного

життя, впливу інтеграційних та глобалізаційних процесів, загострення соціально-економічних, політичних та духовних аспектів, а також кризи духовних ідеалів і орієнтацій громадян, особливо в країнах перехідного періоду, виникає необхідність у розробці та впровадженні принципово нової державної молодіжної політики.

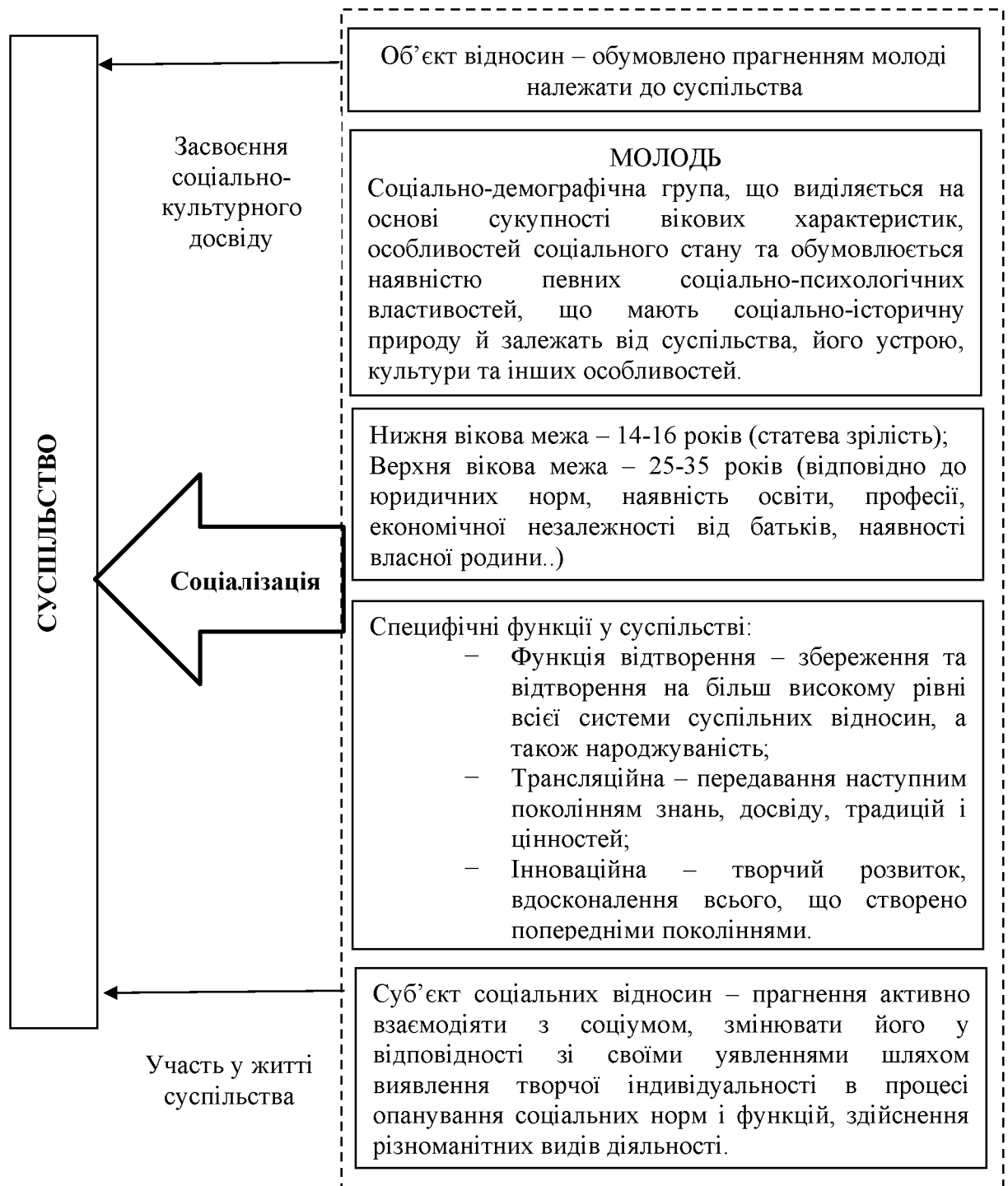


Рис.1.2. Механізм взаємодії суспільства і молоді

Джерело: сформовано автором за даними [31, с. 130]

Молодіжне самоврядування може приймати різноманітні форми, які сприяють активній участі молоді у суспільному житті. Це організації, створені молоддю для представлення їхніх інтересів та участі у процесах прийняття рішень на різних рівнях – від шкільних та університетських до місцевих та національних рівнів. Організації спрямовані на розвиток молодіжного лідерства, активну участь у вирішенні соціальних проблем, здійснення проектів та програм для молоді. Заходи які надають можливість молоді висловлювати свої думки, обговорювати важливі питання та спільно шукати рішення. Ці форми молодіжного самоврядування допомагають молоді відчувати свою важливу роль у суспільстві та активно співпрацювати з владними структурами для досягнення спільних цілей [33, с. 45].

Таким чином, молодіжне самоврядування представляє собою процес, за якого молодь бере активну участь у вирішенні питань, що стосуються їхнього життя та спільноти, через створення і функціонування спеціальних органів управління. Це поняття визначається шляхом горизонтальної взаємодії молоді між собою та вертикальної комунікації з офіційними структурами влади. Молодіжне самоврядування пов'язане з поняттями «врядування» та «самоврядування», оскільки воно відображає спосіб організації та управління громадськими справами молоді. У контексті молодіжної політики, молодіжне самоврядування виступає як важливий інструмент участі молоді у вирішенні їхніх проблем, формуванні політичного світогляду та сприяє залученню молоді до державного управління та розвитку громадянського суспільства.

Отже, молодіжне самоврядування є не лише формою взаємодії молоді та влади, але й важливим елементом молодіжної політики, спрямованої на стимулювання активної громадянської участі та зміцнення демократичних цінностей у суспільстві.

## **1.2. Роль молодіжного самоврядування у формуванні громадянського суспільства: стан в Україні та зарубіжний досвід**

Протягом періоду незалежності Україна досягла значних досягнень у сфері створення та впровадження молодіжного самоврядування у рамках молодіжної політики. Однак для забезпечення ефективності реформ потрібно вивчити досвід країн, що мають більш розвинуту систему у цьому напрямку. Тому розглянемо ключові аспекти, які є характерними для провідних країн світу.

Один з ключових документів є Декларація, яка була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1965 році, про поширення серед молоді ідеалів світу, взаємної поваги та взаєморозуміння між народами [8]. У цій Декларації визначені основні принципи:

I Принцип стосується виховання молоді в дусі миру, правди, незалежності, взаємної поваги і згоди, спрямований на сприяння рівності для всіх народів та людей, їх економічного та соціального піднесення, роззброєння, підтримання міжнародного миру і безпеки [8].

II Принцип стверджує, що всі соціальні інститути виховання, такі як родина, освіта та засоби інформації, мають сприяти поширенню серед молоді ідеалів миру, гуманізму, свободи і міжнародної солідарності, а також інших ідеалів, що сприяють зближенню народів. Вони також повинні ознайомлювати молодь з функціями, які покладені на Організацію Об'єднаних Націй як на інструмент збереження і підтримання миру, сприяючи міжнародному взаєморозумінню і співпраці [8].

III Принцип стверджує, що молодь повинна виховуватися на основі поваги до гідності та рівності всіх людей, без врахування їх раси, кольору шкіри, етнічного походження або переконань. Також важливо виховувати молодь у дусі поваги до основних прав людини та права народів на самовизначення [8].

IV Принцип підкреслює необхідність заохочення та розширення серед

молоді всіх країн взаємних обмінів, подорожей, туризму, зустрічей, вивчення іноземних мов, співпраці між містами та університетами без будь-якої форми дискримінації [8].

V Принцип закликає національні та міжнародні об'єднання молоді сприяти цілям Організації Об'єднаних Націй, зокрема підтриманню міжнародного миру і безпеки, розвитку дружніх відносин між народами на основі поваги до суверенної рівності держав, усуненню колоніалізму, расової дискримінації та інших порушень прав людини [8].

VI Принцип стверджує, що головною метою виховання молоді є розвиток всіх її здібностей та формування особистостей з високими моральними якостями, які присвячені ідеалам миру, свободи, гідності і загальної рівності, а також проникнуті почуттям поваги і любові до людства і до його творчої праці. Визначена роль у досягненні цих цілей належить родині [8].

Наведені принципи мають важливе значення для реалізації молодіжного самоврядування. Вони встановлюють основні цінності, що сприяють гармонійному розвитку молоді, виховують у них розуміння важливості світового миру, гуманізму, гідності, рівності та взаєморозуміння. Ці принципи також підтримують міжнародні обміни, сприяють національним і міжнародним об'єднанням молоді, а також сприяють їхньому залученню до важливих глобальних процесів і подій. Загалом, вони створюють культурну та моральну основу для побудови сильного і просвіченого суспільства, в якому молодь має активну участь у вирішенні суспільних питань.

Водночас, першим документом, що відкрив молодим людям можливість бути почутими, стала Резолюція ООН 44/25 від 1989 року, яка стосувалася конвенції про права дитини. 191 країна зобов'язалася виконувати цей документ, який чітко наголошував на необхідності слухати молодь. Проте на той час ще не було чіткого розуміння, як це реалізувати. Відобразимо в табл. 1.2

### Світові моделі молодіжного самоврядування

| Країна          | Сутність моделі      | Особливості  |
|-----------------|----------------------|--|
| Велика Британія | Шкільна рада         | Обирається учнями школи, має право голосу з питань, що стосуються життя школи.   |
| США             | Студентська рада     | Обирається студентами університету, має право голосу з питань, що стосуються життя університету.                                     |
| Німеччина       | Молодіжна рада       | Створюється при місцевій владі, складається з представників молодіжних організацій, має право голосу з питань, що стосуються молоді. |
| Франція         | Молодіжний парламент | Обирається молодими людьми віком від 18 до 25 років, має дорадчі функції при парламенті країни.                                      |
| Індія           | Панчаят              | Система місцевого самоврядування, в якій молоді люди віком від 18 до 35 років мають право голосу та обиратися до органів влади.      |

Джерело: сформовано автором за даними [34]

Не існує єдиної універсальної моделі молодіжного самоврядування, яка б підходила для всіх країн. Кожна модель має свої особливості, які обумовлені політичним, економічним та соціальним устроєм країни. Моделі молодіжного самоврядування постійно розвиваються та вдосконалюються.

Незважаючи на певні досягнення, у сфері молодіжної політики існує низка проблем, які можна розділити на три групи. По-перше, у багатьох країнах виникають труднощі з реалізацією національної молодіжної політики через обмежену політичну владу та недостатні ресурси у відповідних міністерствах. Тим часом, галузеві міністерства часто діють відокремлено від молодіжних проблем, не враховуючи їх. Друга група проблем виникає через недооцінку діяльності громадських молодіжних організацій щодо участі молоді у вирішенні їхніх проблем. Участь молоді в управлінні може бути обмеженою, бракує фінансових та ресурсних засобів, а також координації дій між організаціями. Нарешті, третя проблема полягає у відсутності достовірних даних та порівняльних аналізів щодо змін у молодіжному середовищі, що ускладнює розробку ефективної молодіжної політики.

У 1991 році Рада Європи опублікувала рекомендації - Хартію про участь

молоді в місцевому та регіональному житті. У 2003 році була ухвалена її остаточна версія, яку ратифікувала Україна. Цей документ надавав вказівки, як створити молодіжну раду та, головне, забезпечити молоді повноправну участь у прийнятті важливих для неї рішень [26, с. 55].

Молодь завжди була однією з ключових суспільних груп, яка активно долучається до формування політичного та соціального життя країни. Україна, як і багато інших країн, розуміє важливість молодіжного самоврядування в контексті розвитку суспільства та реалізації молодіжної політики. Однак, стан та особливості молодіжного самоврядування в Україні мають свої виклики та перспективи, які варто розглянути.

В Україні з поширенням процесу євроінтеграції став звичним формат партнерства молоді та влади. Право голосу молоді було закріплене в законодавстві, що надало їй права, можливості та простір для втілення власних ідей. Наприклад, Кабінет Міністрів ухвалив визначення молодіжної ради та її функціонування, табл. 1.3.

*Таблиця 1.3*

**Нормативно-правова база регулювання молодіжного самоврядування в рамках молодіжної політики в Україні**

| Назва документа  | Рік прийняття | Короткий опис  |
|--|---------------|--|
| Конституція України  | 1996          | Визначає основні права та свободи молоді, гарантує право на участь у управлінні державними та громадськими справами. |
| Закон України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" | 1999          | Визначає правові та організаційні засади діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій.                   |
| Національна стратегія розвитку молоді на 2016-2025 роки        | 2015          | Визначає пріоритетні напрямки розвитку молодіжної політики в Україні.  |
| Концепція розвитку молодіжного самоврядування в Україні        | 2016          | Визначає основні цілі, завдання та принципи розвитку молодіжного самоврядування в Україні.                           |
| Положення про Всеукраїнську раду молоді                        | 2017          | Визначає порядок формування та діяльності Всеукраїнської ради молоді.  |

Джерело: сформовано автором

Нормативно-правова база регулювання молодіжного самоврядування в Україні постійно розвивається та вдосконалюється. Наразі існує потреба в оновленні деяких нормативних актів, щоб привести їх у відповідність до сучасних потреб та викликів. Важливо забезпечити ефективне впровадження та дотримання норм законодавства про молодіжне самоврядування.

На сучасному етапі розвитку України, молодіжне самоврядування знаходиться на перехресті інституційних змін та активного пошуку своєї ролі в суспільстві. З одного боку, воно визнане як важливий інструмент становлення демократичного суспільства та громадянського суспільства. З іншого боку, йому ще потрібно подолати ряд труднощів у формуванні ефективних механізмів управління та представництва.

Однією з основних особливостей молодіжного самоврядування в Україні є розмаїття форм його організації, табл.1.4.

*Таблиця 1.4*

#### **Форми організації молодіжного самоврядування в Україні**

| Назва                                     | Опис   |
|---|--|
| Всеукраїнська молодіжна рада              | Дорадчий орган при Президентові України, який складається з 30 представників молоді з усіх регіонів України.                               |
| Українська рада молодіжних організацій    | Об'єднання молодіжних громадських організацій України, яке представляє та захищає інтереси молоді на національному та міжнародному рівнях. |
| Молодіжні ради при місцевих органах влади | Створюються при місцевих радах для забезпечення участі молоді у прийнятті рішень на місцевому рівні.                                       |
| Шкільні та студентські парламенти         | Створюються у навчальних закладах для забезпечення участі учнів та студентів у управлінні навчальним закладом.                             |
| Молодіжні громадські організації          | Об'єднання молодих людей, які спільно вирішують проблеми, що стосуються їх життя та діяльності.  |

Джерело: сформовано автором за даними [32]

Згідно таб.1.4, форми організації молодіжного самоврядування в Україні відображають різноманітність інструментів та механізмів для забезпечення участі молоді у прийнятті рішень та розвитку суспільства. Всеукраїнська молодіжна рада та Українська рада молодіжних організацій виступають національними платформами для координації та представництва інтересів

молоді на різних рівнях влади. Молодіжні ради при місцевих органах влади та шкільні/студентські парламенти надають можливість молоді активно впливати на прийняття рішень у своїх місцях проживання та навчання. Молодіжні громадські організації, у свою чергу, дозволяють молодим людям об'єднуватися навколо спільних цілей та інтересів та вирішувати актуальні питання, що стосуються їхнього життя та спільноти.

Молодіжні ради на рівні шкіл, університетів, міст та областей створюються з метою забезпечення активної участі молоді у прийнятті рішень, які стосуються їхнього життя та майбутнього. Ці ради допомагають молодим людям висловлювати свої ідеї, ініціативи та проблеми та знаходити шляхи їх вирішення.

На сьогодні в Україні діє 430 молодіжних рад, і ця кількість продовжує зростати. Протягом 2021 року було створено понад 120 таких рад. Навіть з'явилася Рада з молодіжних питань при Президентові України. Одне з основних завдань, що ставлять перед собою законодавці щодо молодіжної політики – створити молодіжні ради у всіх громадах країни [13].

Проте, необхідно визнати, що молодіжне самоврядування в Україні стикається з рядом викликів. Одним із найважливіших є недостатня участь молоді у політичному житті країни. Багато молодих людей не вірять у свою здатність впливати на прийняття рішень та залучатися до процесів самоврядування. Це може бути пов'язано зі слабким розвитком політичної культури серед молоді, а також зі скептицизмом стосовно ефективності молодіжних організацій та рад.

Ще одним викликом є нестабільність фінансування та підтримки молодіжних організацій та ініціатив. Багато молодіжних груп та проєктів залежать від зовнішньої фінансової підтримки, що ускладнює їхню довгострокову стабільність та розвиток.

Для подолання цих викликів важливо зосередити увагу на розвитку молодіжних організацій, сприяттні активному громадянському суспільству та формуванні політичної культури серед молоді. Державні та недержавні

програми підтримки молодіжного самоврядування мають сприяти розвитку ефективних механізмів участі молоді у прийнятті рішень та реалізації їхніх ініціатив.

Україна має великий потенціал для розвитку молодіжного самоврядування та залучення молоді до активної участі у житті суспільства. Шлях до цього розвитку вимагає системної роботи з урахуванням особливостей та потреб молоді, забезпечення їхнього представництва та участі в управлінні, а також створення сприятливих умов для розвитку молодіжних ініціатив та проєктів. Тільки відповідальна спільна робота держави, громадських організацій та молоді самої може забезпечити успішне майбутнє молодіжного самоврядування в Україні [1, с.20].

Таким чином, роль молодіжного самоврядування у формуванні громадянського суспільства є критично важливою як для України, так і для інших країн. Стан молодіжного самоврядування в Україні відображає пошук оптимальних моделей участі молоді у прийнятті рішень та розвитку суспільства. Це включає створення різноманітних організацій та платформ, таких як молодіжні ради, шкільні та студентські парламенти, а також молодіжні громадські організації. Зарубіжний досвід показує, що розвинуті країни надають значну увагу ролі молоді у громадському житті. Молодіжне самоврядування в Європі та інших регіонах активно сприяє формуванню громадянського суспільства та розвитку демократії. Відкритість до ініціатив молоді, активна участь у прийнятті рішень та підтримка їхніх ідей сприяють створенню толерантного та відкритого суспільства.

Отже, важливо продовжувати розвивати молодіжне самоврядування в Україні, брати на увагу зарубіжний досвід та впроваджувати найкращі практики з інших країн. Активна участь молоді у громадському та політичному житті сприятиме будівництву сильного та демократичного суспільства.

## РОЗДІЛ 2

### ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СФЕРИ МОЛОДІЖНОГО САМОВРЯДУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

#### **2.1. Аналіз молодіжного самоврядування на прикладі Громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт»**

Дослідження перспектив розвитку сфери молодіжного самоврядування в контексті державної молодіжної політики є критично важливим для кращого врахування потреб та інтересів молоді. Молодіжне самоврядування сприяє активізації громадянської участі серед молоді, розвиває лідерські навички та відповідальність. Об'єктом для дослідження обрано Громадську організацію «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт».

Громадська організація «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт» (скорочено Громадська організація «Першоцвіт») зареєстрована 26 червня 2019 року за адресою: 37850, Полтавська область, Хорольський район, село Андріївка, вулиця Миру, будинок 29. При реєстрації організації присвоєно код ЄДРПОУ 43077899. Основним видом діяльності згідно КВЕД є 94.99 Діяльність інших громадських організацій, н. в. і. у. (основний) [13].

Засновниками ГО «Першоцвіт» є Е.О. Мельников, Л.В. Савченко та С.І. Гаркавенко (водночас є і керівником, і підписантом). Реєстраційні дані громадської організації наведено в Додатку Б.

У своїй діяльності, ГО «Першоцвіт» керується Статутом (Додаток В), та протоколом (Додаток Г) згідно з якими, метою ГО «Першоцвіт» є сприяння розвитку громадянського суспільства, регіональної демократії та культури, а також пропагування кращих мистецьких зразків творів місцевих авторів Полтавщини.

Відповідно до поставленої мети, завданнями організації є сприяння соціально-побутового розвитку та культурно-масового відпочинку громади,

розвиток свободи слова, участь у громадських культурно-мистецьких заходах та захист порушених прав своїх членів та інших громадян в суді. Крім того, організація сприяє впровадженню державних програм та громадських ініціатив на місцевому рівні, розвиває партнерські стосунки між органами місцевого самоврядування та громадськістю, організує змістовне дозвілля та веде благодійну діяльність.

Загальний штат працівників становить 4 особи, організаційна структура управління ГО «Першоцвіт» відображена на рис. 2.1.

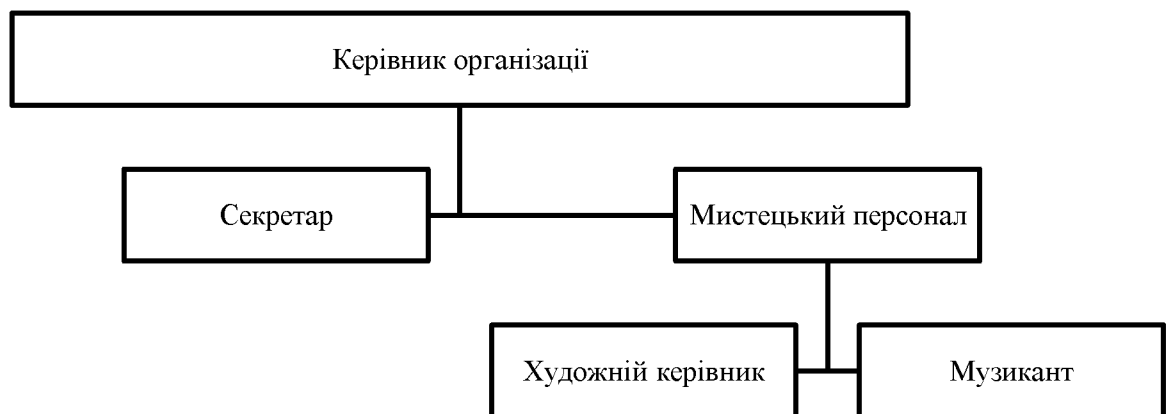


Рис. 2.1. Організаційна структура управління Громадської організації "Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт»

Джерело: сформовано автором

Згідно рис. 2.1, керівник організації відповідальний за загальне керівництво та стратегічне напрямки розвитку організації. Він приймає ключові стратегічні рішення і спрямовує діяльність організації відповідно до її мети та завдань.

Секретар відповідальний за документообіг, організацію зборів та засідань, ведення протоколів засідань, а також забезпечення адміністративної підтримки керівництву організації.

Мистецький персонал складається з художнього керівника та музиканта. Від так, художній керівник відповідає за організацію мистецьких заходів, розвиток та реалізацію мистецьких проектів і програм, вибір та розвиток талановитих молодих виконавців та мистецтвознавців. Музикант відповідає

за музичне оформлення вистав, підготовку музичних номерів, вибір музичного репертуару, аранжування та виконання музичних композицій.

Наведена структура дозволяє ефективно організовувати та керувати діяльністю ГО «Першоцвіт», забезпечуючи виконання різноманітних завдань та досягнення мети організації у сфері мистецтва та культури.

Дана організація є неприбутковою, а тому не веде фінансову звітність. Фінансове забезпечення діяльності здійснюється за рахунок спонсорської підтримки та волонтерству учасників, рис.2.2.

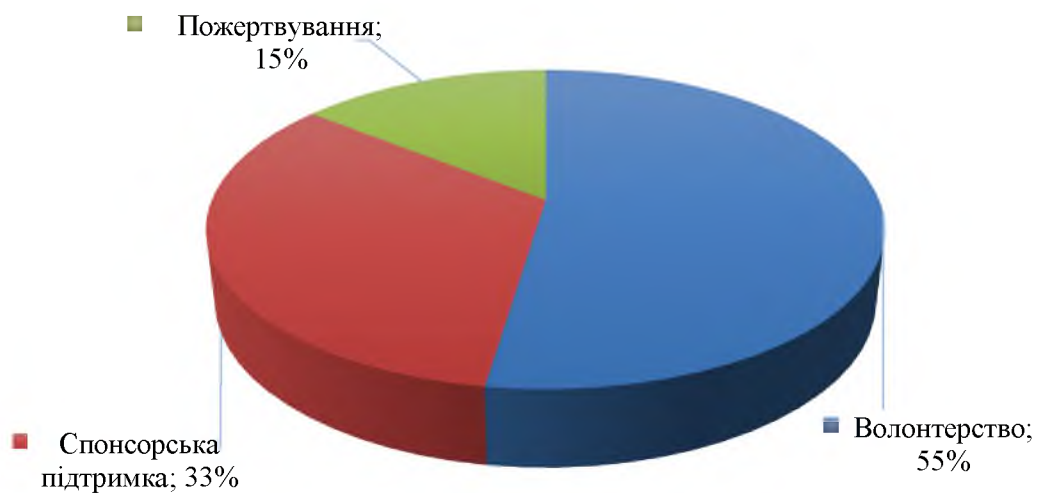


Рис.2.2. Структура фінансової підтримки діяльності Громадської організації "Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт» у 2023 році, %

Джерело: сформовано автором

Згідно рис.2.2, місцеві підприємці підтримують діяльність організації та покривають витрати на участь у конкурсах та фестивалях за поданням керівника організації. Про те, велика частина роботи здійснюється завдяки добровільній праці та волонтерству учасників та прихильників організації.

На нашу думку, такий підхід до фінансування діяльності має деякі недоліки. Неналежне фінансове планування може призвести до нестабільності діяльності, організація змушена відмовлятися від міжнародних та державних конкурсів через брак коштів. Окрім того, залежність від спонсорів та пожертвувань може змінюватися в часі, що створює ризик фінансової

нестабільності. А недостатність фінансування може обмежувати матеріальні можливості розвитку та розширення діяльності організації, відмову від реалізації ідей організації та її завдань.

Початок діяльності «Першоцвіту» свідчить про важливість молодіжного самоврядування в сприянні розвитку та підтримці талановитої молоді в галузі естрадного мистецтва. Організація створює умови для самореалізації молодих артистів, розвитку їхніх талантів та здібностей. Відобразимо на в табл.2.1 динаміку учасників громадської організації та їхню вікову структуру

Таблиця 2.1

**Динаміка та структура учасників Молодіжної мистецької громадської організації "Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт»**

| Показники        | 2020 рік |       | 2021 рік |       | 2022 рік |       | 2023 рік |       | Відхилення<br>2023 р. до<br>2020 р. |        |
|------------------|----------|-------|----------|-------|----------|-------|----------|-------|-------------------------------------|--------|
|                  | осіб     | %     | осіб     | %     | осіб     | %     | осіб     | %     | осіб                                | %      |
| Вік до 14 років  | 6        | 33,3  | 8        | 34,8  | 10       | 34,5  | 13       | 38,2  | 7                                   | 116,67 |
| Вік 14-18 років  | 9        | 50,0  | 11       | 47,8  | 14       | 48,3  | 16       | 47,1  | 7                                   | 77,78  |
| Вік від 19 років | 3        | 16,7  | 4        | 17,4  | 5        | 17,2  | 5        | 14,7  | 2                                   | 66,67  |
| Всього           | 18       | 100,0 | 23       | 100,0 | 29       | 100,0 | 34       | 100,0 | 16                                  | 88,89  |

Джерело: сформовано автором

Згідно табл. 2.1, протягом періоду з 2020 по 2023 рік відбулось зростання загальної кількості учасників Громадської організації "Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт». Відхилення кількості учасників у 2023 році в порівнянні з 2020 роком становить позитивні 16 осіб або 88,89%, рис. 2.3.

Загальна динаміка також показує стабільний ріст учасників організації протягом аналізованого періоду. Зокрема, спостерігається зростання кількості учасників у всіх вікових категоріях. Найбільше зростання відбулося серед учасників віком до 14 років, де кількість збільшилася на 7 осіб або 116,67%.

У віковій категорії 14-18 років також спостерігається позитивна динаміка, зі зростанням кількості учасників на 7 осіб або 77,78%. У віковій

групі від 19 років також відбулося збільшення, але меншого масштабу – на 2 особи або 66,67%.

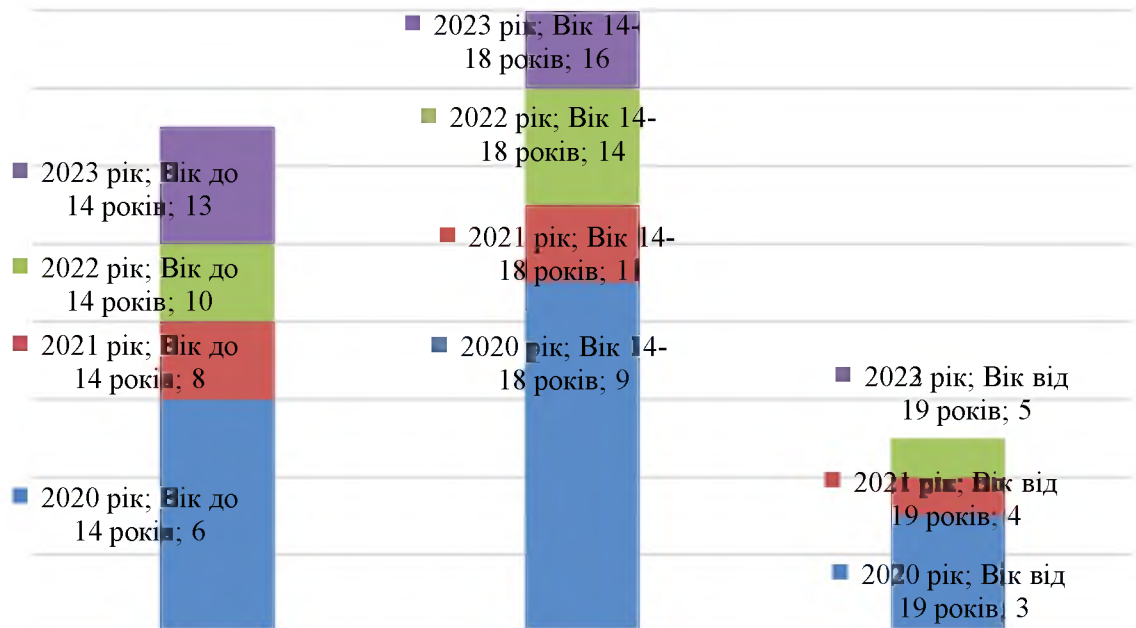


Рис. 2.3. Динаміка та структура учасників Молодіжної мистецької громадської організації "Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт», осіб

Джерело: сформовано автором

Отже, можна зробити висновок, що Громадська організація «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт» показує стабільний ріст чисельності учасників протягом вказаного періоду, що свідчить про популярність та успішність її діяльності в середовищі молоді.

Аналізуючи відкриті бази даних, соціальні сторінки, сайти громадських організацій, можна сформулювати наступний висновок про стан громадського контролю в Полтавській області:

- 1) всього в Полтавській області зареєстровано 116 громадських організацій;
- 2) діючих та активно функціонуючих – 22;
- 3) громадських організацій, що існують з метою розвитку естрадного мистецтва – 10 [13].

За останні роки в Полтавській області спостерігається зростання

активності громадського контролю. Громадяни все частіше беруть участь у громадських слуханнях, обстежують роботу органів влади та місцевого самоврядування, контролюють використання бюджетних коштів (рис.2.4).

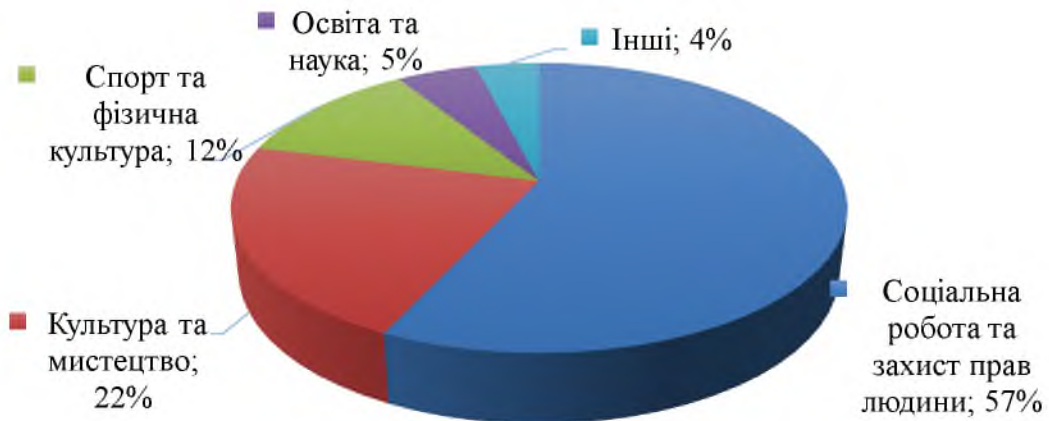


Рис. 2.4. Структура громадських організацій за видами діяльності в Полтавській області у 2023 році

Джерело: сформовано автором за даними [13]

Надання молодим людям можливості брати участь у прийнятті рішень та впливати на напрямки розвитку організації є важливим аспектом молодіжного самоврядування. «Першоцвіт» надає можливість молодим артистам висловлювати свої ідеї, брати участь у формулюванні стратегій та програм діяльності організації. Також важливою складовою молодіжного самоврядування є розвиток лідерських навичок серед молоді. Участь у керівництві проектами та заходами допомагає молодим людям розвивати навички управління, співпраці та вирішення конфліктів.

Відобразимо в табл.2.2 активність учасників.

За наданими результатами, можна зробити висновок про успішну участь учасників Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт» у різноманітних подіях та заходах. Участь у обласних конкурсах та фестивалях принесла команді визнання та великі досягнення, зокрема, 1 та 2 місця в категоріях «Естрадний вокал».

**Участь учасників Громадської організації «Студія естрадного мистецтва  
«Першоцвіт» у 2023 році**

| Назва заходу   | Дата проведення      | Особливості участі або результати  |
|--|----------------------|--|
| 1  | 2'                   | 3  |
| Новорічний концерт «В Новий рік з Перемогою»   | 15 січня 2023 року   | Виступ з концертною програмою для жителів села Козубівка.  |
| Флешмоб «Україна соборна. Разом до перемоги!»  | 19 січня 2023 року   | Усвідомлення визначення «соборна» Україна. Відчуття патріотизму та відповідальності перед Державою.        |
| Благодійний концерт «Зимова феєрія сучасності»   | 21 січня 2023 року   | Виступ з концертною програмою, збір коштів для Збройних Сил України  |
| Вокальний конкурс «Є. Голос»   | 17 лютого 2023 року  | Нагородження переможців дипломами I, II та III ступенів.   |
| Захід «Весні іде – красу несе»   | 7 березня 2023 року  | Виступ з концертною програмою для жителів села Андріївка   |
| Благодійний захід, присвячений весні та жінкам   | 12 березня 2023 року | Виступ з концертною програмою, збір коштів для Збройних Сил України  |
| Благодійний концерт у Мусіївському СБК   | 1 квітня 2023 року   | Виступ з концертною програмою, збір коштів для Збройних Сил України.                                       |
| Творчий звіт(благодійний) «Звучи, рідна мово»  | 3 червня 2023 року   | Виступ з концертною програмою, збір коштів для Збройних Сил України.                                       |
| Благодійний футбольний турнір у с. Трубайці  | 4 червня 2023 року   | Виступ з концертною програмою, збір коштів для Збройних Сил України.                                       |
| Всеукраїнська акція «Голоси дітей»   | 4 червня 2023 року   | Пам'ять про кожну загиблу дитину залишиться вічним шрамом та однією з найболючіших сторінок нашої історії. |
| XIII Еко-фестиваль «Лель»  | 7 червня 2023 року   | Нагородження переможців дипломами I, II та III ступенів.   |
| XV Ювілейний фестиваль «Барви Хорольщини»  | 1 липня 2023 року.   | Нагородження переможців дипломами I, II та III ступенів та отримання цінних подарунків.                    |
| Фотоконкурс «Хорол – моєлюблене місто»   | 13 липня 2023 року   | Організатор громадська організація «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт».                               |
| Всеукраїнський двотуровий конкурс мистецтв «Рідний край»   | 4 серпня 2023 року   | Перша премія у конкурсі.   |
| Всеукраїнський двотуровий конкурс мистецтв   | 18 серпня 2023 року  | Перша премія у конкурсі.   |
| Молодіжний фестиваль «Зорепади Чумацького шляху» в с. Березняки                                      | 20 серпня 2023 року  | Нагородження переможців дипломами I, II та III ступенів та отримання цінних подарунків.                    |
| Конкурс до Дня Незалежності, організований Відділом реалізації молодіжної політики та сім'ї ДКМС ПМР | 23 серпня 2023 року  | I місце у номінації фото.  |

| 1  | 2                    | 3   |
|--|----------------------|---|
| Благодійний захід з нагоди Дня захисників та захисниць України та 940-ї річниці з дня заснування міста Хорол                 | 29 вересня 2023 року | Виступ з танцювальною програмою, збір коштів для Збройних Сил України.  |
| Захід для людей похилого віку «Зігріймо серце добротою»  | 3 жовтня 2023 року   | Виступ з концертною програмою для жителів села Андріївка  |
| Благодійний захід «Осіння феєрія» в с. Петраківка  | 14 жовтня 2023 року  | Виступ з концертною програмою, збір коштів для Збройних Сил України.  |
| Обласний огляд-конкурс в місті Хорол   | 20 жовтня 2023 року  | Виступ з концертною програмою, збір коштів для Збройних Сил України. Нагородження переможців дипломами I, II та III ступенів. |
| Акція «16 днів проти насильства»   | 9 грудня 2023 року   | Привертаємо увагу до проблеми насильства в суспільстві, говоримо про це в голос, вчимося протидіяти.                          |
| Конкурс малюнків «Громада, в якій я хочу жити» від асоціації «Полтавська обласна асоціація органів місцевого самоврядування» | 22 грудня 2023 року. | Визначення ключових елементів, які повинні бути у громаді мрії.   |

Джерело: сформовано автором за даними [30]

Крім того, участь у благодійному концерті та організація благодійного заходу підтверджує соціальну відповідальність організації та її членів. Молодь не лише виявила талант та професійні навички у мистецькій сфері, але й виявила свою готовність допомагати та брати активну участь у спільному житті громади.

Участь у майстер-класах та проведення новорічного концерту для місцевих жителів підкреслюють важливість розвитку особистісних та професійних навичок молоді. Загалом, результати свідчать про успішну роботу молодіжної організації у відповідності з її цілями та завданнями, а також про активну участь молоді у різних аспектах громадського життя.

На прикладі «Першоцвіту» видно, що молодіжне самоврядування є не лише ефективним інструментом впливу на суспільні процеси, але й потужним джерелом розвитку молодіжного руху в галузі мистецтва та культури.

Враховуючи ці аспекти, важливо сприяти подальшому зміцненню молодіжного самоврядування і підтримувати ініціативи, спрямовані на активну участь молоді в житті суспільства.

З метою комунікації із суспільством, громадська організація «Першоцвіт» активно використовує соціальні мережі, а саме Facebook та Instagram. Сторінки є активними та нараховують понад 100 осіб підписників кожна. Щоденно публікуються пости, структура контенту відображена на рис. 2.5.

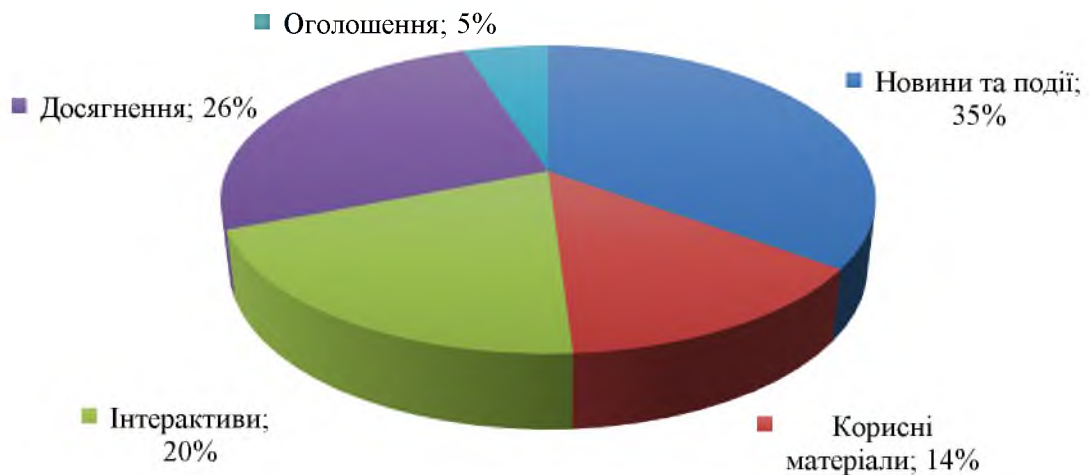


Рис. 2.5. Структура контенту Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт» у 2023 році

Джерело: сформовано автором за даними [30]

Згідно рис. 2.5, засоби комунікації, використані ГО «Першоцвіт» в соціальних мережах, відображають досить різноманітний та збалансований підхід до спілкування з аудиторією. Зокрема значна частина контенту приділяється оновленням та актуальним подіям (35%), що свідчить про бажання тримати аудиторію в курсі останніх подій та досягнень організації. Включення корисних матеріалів (14%) в контент допомагає надавати аудиторії цінну інформацію та підвищувати свідомість про важливі питання. Значна увага приділяється взаємодії з аудиторією через різноманітні інтерактивні формати (20%), що сприяє залученню та зближенню з молодіжним середовищем. Підкреслення досягнень та успіхів організації (26%) створює позитивний образ та мотивує аудиторію приєднатися до активних дій. Хоча

категорія оголошення становить менший відсоток(5%), вона все ще важлива для передачі важливої інформації та організаційних аспектів.

Загалом, такий розподіл контенту свідчить про те, що ГО «Першоцвіт» має добре збалансовану стратегію комунікації, спрямовану на ефективну взаємодію з молодіжним середовищем, що є ключовим для молодіжного самоврядування.

Для узагальнення дослідження молодіжного самоврядування ГО «Першоцвіт» використаємо проведемо дослідження середовища функціонування організації за допомогою SWOT-аналізу, табл.2.3.

Таблиця 2.3

### SWOT-аналіз молодіжного самоврядування Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт»

| Сильні сторони (Strengths):   | Слабкі сторони (Weaknesses):   |
|---|--|
| 1   | 2  |
| <p>1. Активна молодь: Учасники організації є активними, ініціативними та мають бажання розвивати молодіжне самоврядування.</p> <p>2. Досвід роботи: Організація має досвід роботи у сфері молодіжного самоврядування.</p> <p>3. Підтримка влади: Організація</p> <p>4. співпрацює з органами місцевої влади.</p> <p>5. Партнерські відносини: Організація має партнерські відносини з іншими молодіжними організаціями.</p> <p>6. Інформаційна відкритість: Організація має вебсайт та сторінки в соціальних мережах.</p> | <p>1. Недостатне фінансування: Організація має обмежені фінансові ресурси.</p> <p>2. Нестача досвіду: Деякі члени організації не мають достатньо досвіду роботи в молодіжному самоврядуванні.</p> <p>3. Низька активність молоді: Не всі молоді люди села Андріївка беруть участь у діяльності організації.</p> <p>4. Недостатня інформаційна робота: Не всі жителі села знають про діяльність організації</p> |
| Можливості (Opportunities):   | Загрози (Threats):   |
| <p>1. Підтримка держави: Держава декларує підтримку розвитку молодіжного самоврядування.</p> <p>2. Гранти: Існують гранти для молодіжних організацій, які можуть використовуватися для розвитку молодіжного самоврядування.</p> <p>3. Навчання: Існують можливості для навчання та підвищення кваліфікації членів організації.</p>  | <p>1. Економічна криза: Економічна криза може призвести до скорочення фінансування молодіжних організацій.</p> <p>2. Політична нестабільність: Політична нестабільність може негативно вплинути на діяльність молодіжних організацій.</p> <p>3. Війна: Війна може призвести до припинення діяльності молодіжних організацій.</p>   |

| 1   | 2  |
|---|--|
| Можливості (Opportunities):   | Загрози (Threats):   |
| <p>4. Співпраця: Існують можливості для співпраці з іншими молодіжними організаціями.</p> <p>5. Інтернет: Інтернет може використовуватися для розширення аудиторії організації та залучення молоді до участі в її діяльності.</p> | <p>4. Апатія молоді: Апатія молоді може призвести до зниження активності молодіжного самоврядування.</p> <p>5. Негативний вплив ЗМІ: Негативний вплив ЗМІ може сформувати негативне ставлення до молодіжного самоврядування.</p> |

Джерело: сформовано автором

Згідно табл.2.3, сильні сторони організації включають активну молодь, досвід роботи в сфері молодіжного самоврядування, підтримку місцевої влади, партнерські відносини та наявність інформаційних ресурсів. Однак слабкі сторони включають обмежене фінансування, недостатній досвід деяких членів, низьку активність молоді та недостатню інформаційну роботу.

Можливості організації полягають у підтримці держави, можливості отримання грантів, навчанні членів та співпраці з іншими організаціями. Однак існують загрози з боку економічної кризи, політичної нестабільності, війни, апатії молоді та негативного впливу ЗМІ.

Отже, Молодіжна мистецька громадська організація «Першоцвіт» має суттєвий потенціал для розвитку молодіжного самоврядування, але потребує удосконалення фінансової стабільності, залучення більшої кількості молодих учасників та покращення комунікаційних стратегій для підвищення своєї видимості та привертання уваги громадськості.

## **2.2. Напрямки розвитку молодіжного самоврядування як частини державної молодіжної політики**

Молодіжне самоврядування в сучасному світі відіграє ключову роль у формуванні активної, відповідальної та ініціативної молоді, яка має змогу впливати на події у своєму оточенні не залежно від місця проживання, фінансових статків та соціального рівня в суспільстві. Зважаючи на отримані

результати дослідження, для Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт», можна визначити кілька напрямків розвитку молодіжного самоврядування, рис. 2.6.

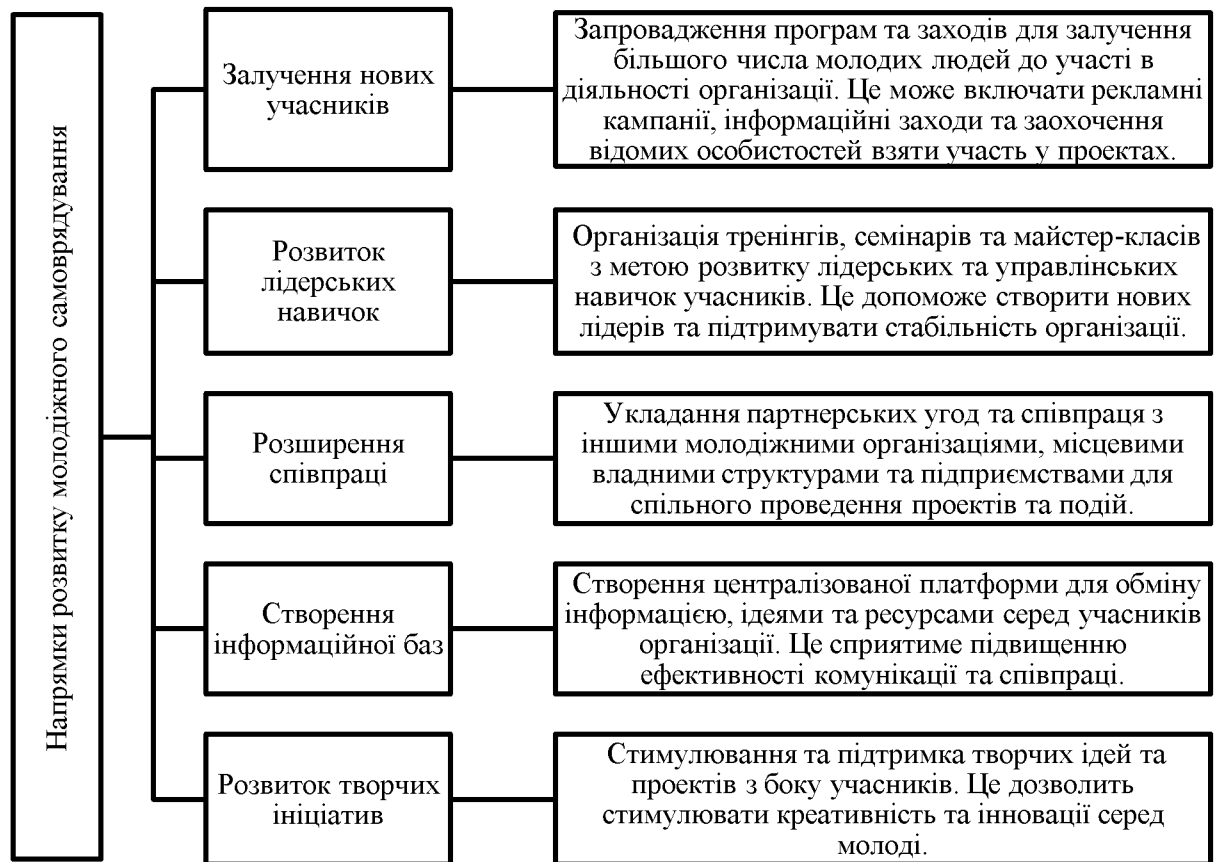


Рис. 2.6. Напрямки розвитку Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт»

Джерело: сформовано автором

Отже, завдяки наведеним на рис.2.3 напрямкам розвитку, Молодіжна мистецька громадська організація «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт» матиме змогу поглибити свою діяльність, залучити більше учасників та стати більш впливовим гравцем у розвитку молодіжного самоврядування. Відобразимо в табл.2.4 ресурсне забезпечення реалізації наведених напрямків розвитку.

Отже, наведені в табл. 2.4 ресурси для розвитку Молодіжної мистецької громадської організації «Першоцвіт» охоплюють різні аспекти діяльності організації, включаючи залучення нових учасників, розвиток лідерських

навичок, розширення співпраці, створення інформаційної бази та розвиток творчих ініціатив.

Таблиця 2.4

**Ресурси для реалізації напрямків розвитку Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт»**

| Напрямок розвитку            | Вид ресурсів | Характеристика  | Очікувані результати  |
|------------------------------|--------------|---|---|
| 1                            | 2            | 3   | 4   |
| Залучення нових учасників    | Людські      | - Активні та зацікавлені молоді люди, волонтери.<br>- Тренери та фасилітатори.                              | Збільшення кількості учасників організації.<br>Формування активної та зацікавленої молодіжної спільноти.  |
|                              | Фінансові    | - Кошти на проведення рекламних кампаній та інформаційних заходів.<br>- Гранти на реалізацію проектів.      |   |
|                              | Інформаційні | - Вебсайт та соціальні мережі організації.<br>- Інформаційні брошури та буклети.                            |   |
| Розвиток лідерських навичок  | Людські      | - Тренери з досвідом роботи з молоддю.<br>- Лідерські тренінги та семінари.                                 | Підвищення лідерських та управлінських навичок учасників.<br>Зростання числа молодих лідерів, майбутніх учасників місцевого самоврядування (депутати, старости тощо). |
|                              | Фінансові    | - Кошти на проведення тренінгів, семінарів та майстер-класів.<br>- Гранти на реалізацію проектів.           |   |
|                              | Інформаційні | - Навчальні матеріали з розвитку лідерських навичок.<br>- Бібліотека та онлайн-ресурси.                     |   |
| Розширення співпраці         | Людські      | - Активні та зацікавлені партнери.<br>- Контакти з представниками інших організацій, влади та бізнесу.      | Реалізація спільних проектів з партнерами.<br>Залучення нових ресурсів для розвитку організації.  |
|                              | Фінансові    | - Кошти на спільне проведення проектів та подій.<br>- Гранти на реалізацію проектів.                        |   |
|                              | Інформаційні | - Вебсайт та соціальні мережі організації.<br>- Контактна інформація партнерів.                             |   |
| Створення інформаційної бази | Людські      | - Програмісти та веб-розробники.<br>- Редактори та контент-менеджери.                                       | Створення централізованої платформи для обміну інформацією.<br>Підвищення ефективності комунікації та співпраці.  |
|                              | Фінансові    | - Кошти на створення та підтримку платформи.<br>- Гранти на реалізацію проектів.                            |   |
|                              | Інформаційні | - Матеріали та ресурси для розміщення на платформі.<br>- Контент з різних напрямків діяльності організації. |   |

| 1                          | 2            | 3   | 4   |
|----------------------------|--------------|---|---|
| Розвиток творчих ініціатив | Людські      | - Творчі та креативні молоді люди.<br>- Експерти та консультанти з різних сфер.   | Реалізація творчих проектів та ініціатив.<br>Стимулювання креативності та інновацій серед молоді. |
|                            | Фінансові    | - Кошти на підтримку творчих проектів та ініціатив.<br>- Гранти на реалізацію проектів.                                     |   |
|                            | Інформаційні | - Платформи для публікації та просування творчих робіт.<br>- Контактна інформація з потенційними партнерами та інвесторами. |   |

Джерело: сформовано автором

Людські ресурси включають активних молодих людей, волонтерів, тренерів та експертів, фінансові ресурси – кошти на рекламні кампанії, тренінги та підтримку проектів, а інформаційні – вебсайт, соціальні мережі та інформаційні матеріали. Ці ресурси сприяють розвитку та успішній реалізації стратегічних напрямків організації, спрямованих на підтримку молодіжного самоврядування та культурних ініціатив. При цьому, пошук фінансової підтримки є ключовим для забезпечення стабільності, розвитку та досягнення мети організації. Відкритість до співпраці з потенційними донорами та здійснення ефективного фінансового управління допомагають забезпечити успішну реалізацію цілей та завдань організації. Недостатність фінансових ресурсів може обмежити можливості розвитку та здійснення програм та проектів організації.

Очікувані результати від реалізації програми розвитку молодіжного самоврядування включають збільшення кількості учасників організації та формування активної та зацікавленої молодіжної спільноти. Підвищення лідерських та управлінських навичок учасників сприятиме зростанню числа молодих лідерів. Реалізація спільних проектів з партнерами та залучення нових ресурсів сприятиме розвитку організації. Створення централізованої платформи для обміну інформацією та підвищення ефективності комунікації сприятиме покращенню співпраці. Реалізація творчих проектів та ініціатив

сприятиме стимулюванню креативності та інновацій серед молоді.

ГО «Першоцвіт» забезпечує платформу для виявлення та розвитку талантів серед молоді. Шляхом організації різноманітних конкурсів, фестивалів та майстер-класів, вона стимулює самовираження та творчість учасників, що сприяє їхньому особистісному зростанню. Допомогає молоді здобувати лідерські якості та навички управління. Вона надає можливості для керівництва проектами, організації подій та співпраці з іншими організаціями, що допомагає розвивати в молоді вміння приймати відповідальні рішення та працювати в команді.

Молодіжна мистецька громадська організація сприяє формуванню громадської активності серед молоді. Вона вчить молодь бути активними учасниками суспільного життя, брати участь у благодійних заходах, спільних ініціативах та розвитку громадських об'єднань. Крім того, «Першоцвіт» відкриває перед молоддю можливості для самореалізації та соціального впливу. Вона стимулює їхні ідеї, допомагає здійснювати проекти та ініціативи, що спрямовані на покращення свого оточення та розвиток суспільства в цілому.

Отже, Молодіжна мистецька громадська організація «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт» втілює ключові принципи молодіжного самоврядування, надаючи молоді платформу для розвитку та самореалізації. Її діяльність є яскравим прикладом того, як молодь може брати участь у формуванні своєї долі та внести вагомий внесок у розвиток суспільства. Проте, основна проблема, з якою зіткнулась ГО «Першоцвіт» це недостатнє фінансування, особливо в умовах війни. Відтак, пропонуємо розробити проект фінансування розвитку молодіжного самоврядування для Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт». Відобразимо на рис.2.7 основну мету та завдання проекту.

Пошук фінансових ресурсів для розвитку місцевого самоврядування Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт» є важливим для забезпечення стабільності та росту організації.

Фінансування дозволить реалізувати нові проекти, розширити програми та події, залучити більше молоді до участі, збільшити вплив на громадське життя та сприяти культурному розвитку місцевої спільноти. Забезпечення фінансової підтримки відкриває можливості для зростання та вдосконалення молодіжного самоврядування, роблячи організацію більш ефективною та впливовою в регіоні.

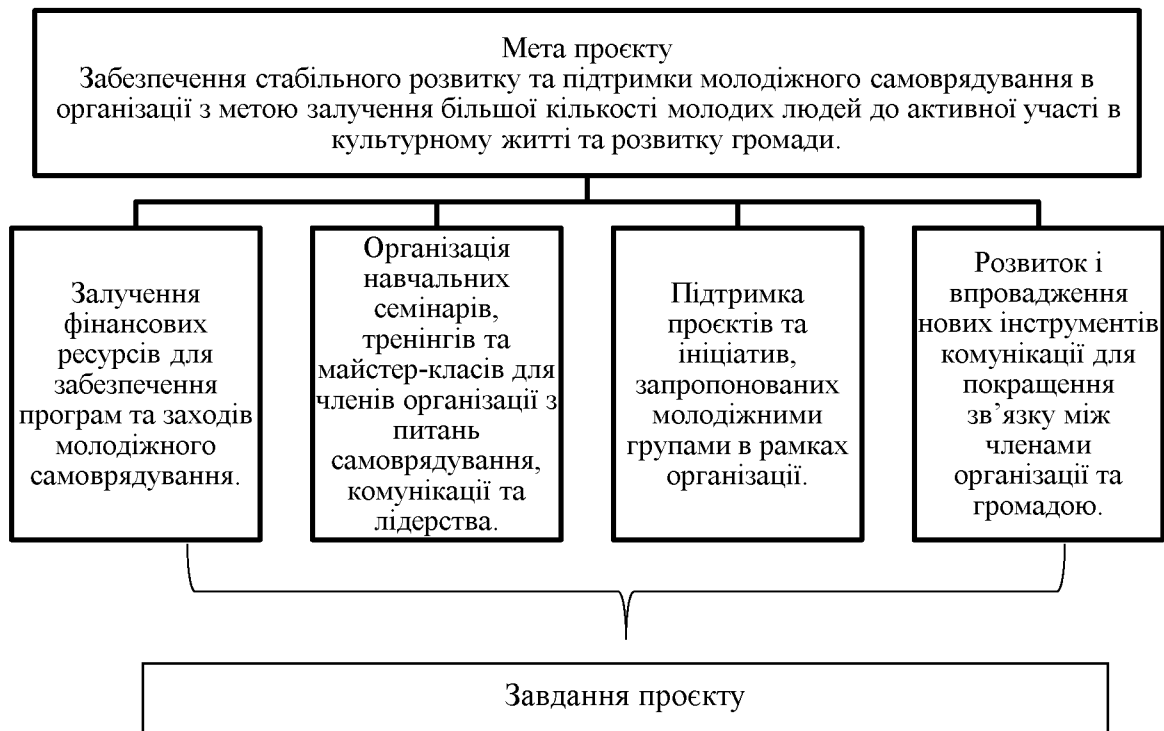


Рис.2.7. Мета та завдання проекту фінансування розвитку Молодіжної мистецької громадської організації «Студія естрадного мистецтва «Першоцвіт»

Джерело: сформовано автором

Джерела фінансування для реалізації проект:

- спонсорська підтримка. Пошук та залучення місцевих підприємців та організацій, які бажають підтримати розвиток молодіжного самоврядування;
- грантова програма. Подання проектних заявок на отримання грантів від державних та міжнародних фондів, спрямованих на розвиток молодіжних

ініціатив.

Відобразимо в табл.2.4 основних донорів проекту.

Таблиця 2.4

**Донори фінансування діяльності ГО «Першоцвіт»**

| Назва фонду                    | Характеристика діяльності фонду  | Особливості фінансування ГО «Першоцвіт»   |
|--------------------------------|--|---|
| Український молодіжний фонд    | Підтримка розвитку молодіжних ініціатив та проектів  | Фінансування проектів, спрямованих на розвиток молодіжного самоврядування, волонтерства, соціального підприємництва тощо. |
| Міжнародний фонд «Відродження» | Підтримка демократії, розвитку громадянського суспільства та культури в Україні                                | Фінансування проектів, спрямованих на розвиток громадянської активності, толерантності, міжкультурного діалогу тощо.      |
| Фонд «Чарльза Стюарта Мотта»   | Підтримка демократії, прав людини та розвитку громадянського суспільства в усьому світі                        | Фінансування проектів, спрямованих на розвиток молодіжного лідерства, адвокації та участі в прийнятті рішень.             |
| Фонд «Євразія»                 | Підтримка розвитку демократії, ринкової економіки та приватного сектора в країнах колишнього Радянського Союзу | Фінансування проектів, спрямованих на розвиток економічних можливостей молоді, освіти, охорони здоров'я тощо.             |
| Посольство США в Україні       | Підтримка розвитку демократії, прав людини та громадянського суспільства в Україні                             | Фінансування проектів, спрямованих на розвиток молодіжного лідерства, обміну досвідом, вивчення англійської мови тощо.    |

Джерело: сформовано автором

Отже, згідно табл. 2.4, потенційні донори підтримують розвиток молодіжного самоврядування та культурних ініціатив. Український молодіжний фонд, Міжнародний фонд «Відродження», Фонд «Чарльза Стюарта Мотта», Фонд «Євразія» та Посольство США в Україні надають фінансову підтримку для проектів, спрямованих на розвиток молодіжного лідерства, громадянського суспільства, міжкультурного діалогу та інших аспектів розвитку молоді. Ці донори можуть стати важливими партнерами для реалізації програм та ініціатив організації «Першоцвіт» з метою підвищення її впливу та ефективності в регіоні.

З метою звітності про використання коштів реалізувати заходи регулярного складання та публікації фінансових звітів про використання коштів у соціальних мережах. Також необхідно забезпечити проведення регулярного моніторингу та оцінки ефективності програм та заходів з метою вчасного виявлення проблем та вдосконалення стратегій розвитку.

Реалізація проекту розвитку фінансування спрямоване на забезпечення сталого розвитку молодіжного самоврядування в організації та покращення умов для активної участі молоді у важливих процесах розвитку громади.

Таким чином, напрямки розвитку молодіжного самоврядування, як частини державної молодіжної політики, важливі для створення умов для активної участі молоді у суспільному житті. Проект фінансового забезпечення розвитку ГО «Першоцвіт» є ключовим для здійснення їхніх діяльностей. Залучення коштів від держави, місцевих підприємств, та громадських фондів дозволить організації розширити свої можливості в розвитку молодіжних ініціатив, сприятиме створенню сприятливого середовища для освіти, культурного обміну та розвитку молодіжного лідерства. Такий підхід сприятиме створенню активної та залученої молодіжної спільноти, що сприяє розвитку демократії та громадянського суспільства.

## ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі відображено результати обґрунтування теоретичних аспектів та розроблення практичних рекомендацій щодо напрямків розвитку молодіжного самоврядування як складової державної молодіжної політики. На основі проведеного дослідження сформовано наступні висновки.

1. Молодіжне самоврядування представляє собою процес, за якого молодь бере активну участь у вирішенні питань, що стосуються їхнього життя та спільноти, через створення і функціонування спеціальних органів управління. Це поняття визначається шляхом горизонтальної взаємодії молоді між собою та вертикальної комунікації з офіційними структурами влади. Молодіжне самоврядування пов'язане з поняттями «врядування» та «самоврядування», оскільки воно відображає спосіб організації та управління громадськими справами молоді. У контексті молодіжної політики, молодіжне самоврядування виступає як важливий інструмент участі молоді у вирішенні їхніх проблем, формуванні політичного світогляду та сприяє залученню молоді до державного управління та розвитку громадянського суспільства.

2. Роль молодіжного самоврядування у формуванні громадянського суспільства є критично важливою як для України, так і для інших країн. Стан молодіжного самоврядування в Україні відображає пошук оптимальних моделей участі молоді у прийнятті рішень та розвитку суспільства. Це включає створення різноманітних організацій та платформ, таких як молодіжні ради, шкільні та студентські парламенти, а також молодіжні громадські організації. Зарубіжний досвід показує, що розвинуті країни надають значну увагу ролі молоді у громадському житті. Молодіжне самоврядування в Європі та інших регіонах активно сприяє формуванню громадянського суспільства та розвитку демократії. Відкритість до ініціатив молоді, активна участь у прийнятті рішень та підтримка їхніх ідей сприяють створенню толерантного та відкритого суспільства.

3. Сильні сторони організації включають активну молодь, досвід роботи в сфері молодіжного самоврядування, підтримку місцевої влади, партнерські відносини та наявність інформаційних ресурсів. Однак слабкі сторони включають обмежене фінансування, недостатній досвід деяких членів, низьку активність молоді та недостатню інформаційну роботу.

Можливості організації полягають у підтримці держави, можливості отримання грантів, навчанні членів та співпраці з іншими організаціями. Однак існують загрози з боку економічної кризи, політичної нестабільності, війни, апатії молоді та негативного впливу ЗМІ.

Отже, Молодіжна мистецька громадська організація «Першоцвіт» має суттєвий потенціал для розвитку молодіжного самоврядування, але потребує удосконалення фінансової стабільності, залучення більшої кількості молодих учасників та покращення комунікаційних стратегій для підвищення своєї видимості та привертання уваги громадськості.

4. Напрямки розвитку молодіжного самоврядування, як частини державної молодіжної політики, важливі для створення умов для активної участі молоді у суспільному житті. Проект фінансового забезпечення розвитку ГО «Першоцвіт» є ключовим для здійснення їхніх діяльностей. Залучення коштів від держави, місцевих підприємств, та громадських фондів дозволить організації розширити свої можливості в розвитку молодіжних ініціатив, сприятиме створенню сприятливого середовища для освіти, культурного обміну та розвитку молодіжного лідерства. Такий підхід сприятиме створенню активної та залученої молодіжної спільноти, що сприяє розвитку демократії та громадянського суспільства.